

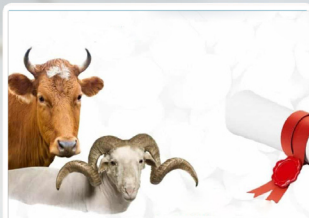
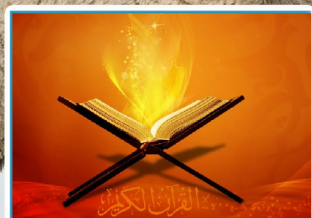
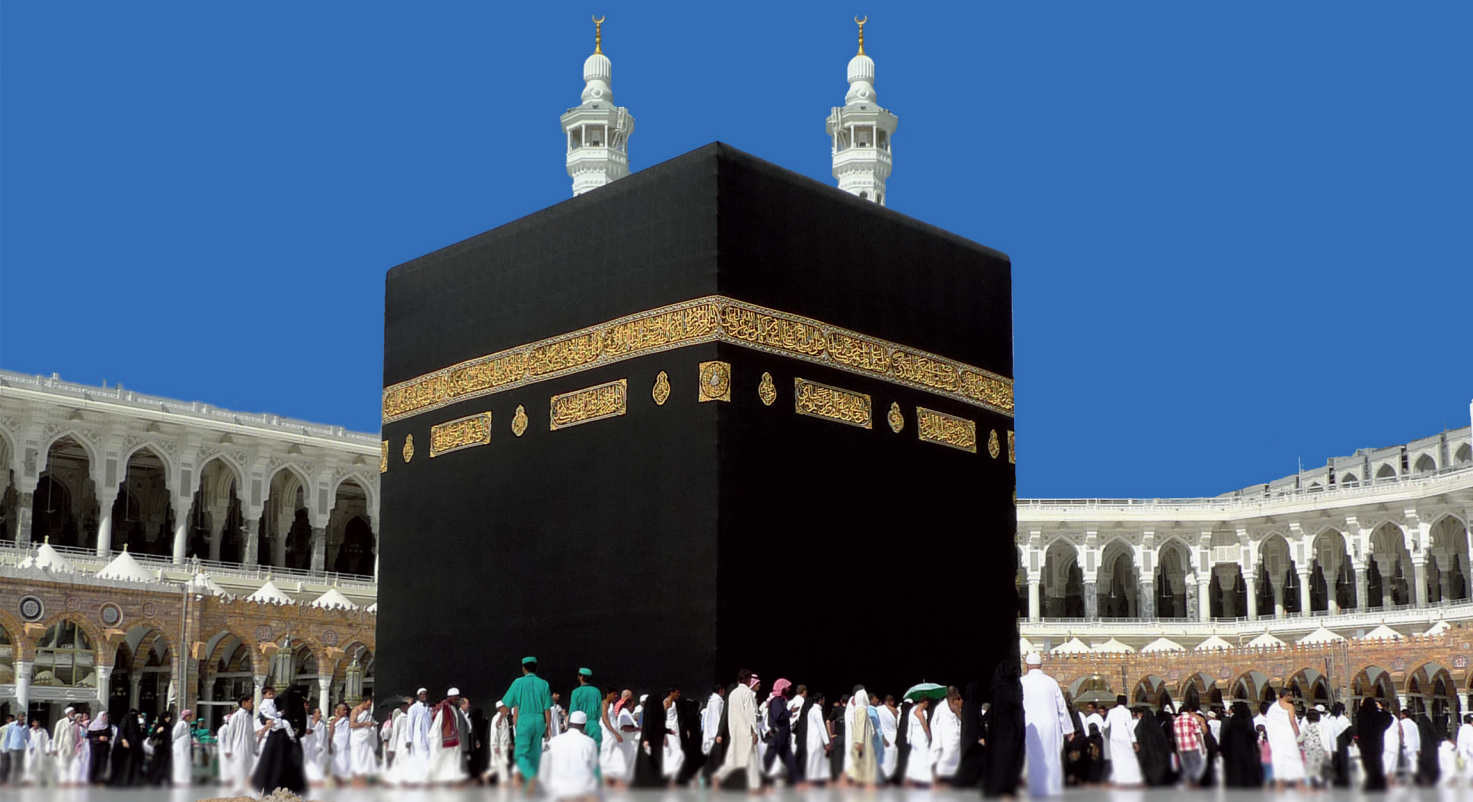
№ 81 მაისი - ივნისი 2025 წელი

რელიგიურ-საგანმანათლებლო ჟურნალი

საღიშეთვე

გილოცავთ ყურბან ბაირამს

ჩინსი ტყუპობა

ძვირფასო მკითხველნო!

მოგესალმებით მოწყალე და მწყალობელი უზენაესი ალლაჰის სახელით!

უზენაეს ალლაჰს უსაზღვრო ქება-დიდება ყოველივე ბოძებული სიკეთისათვის. ასევე, გვსურს სულითა და გულით ყველას მოგილოცოთ მოახლოებული მსხვერპლშენიშვნის დღესასწაული - ყურბან ბაირამი, რომელსაც მთელი ისლამური სამყარო მიმდინარე წლის 6-7-8 და 9 ივნისს აღნიშნავს. გისურვებთ, რწმენის სიმტკიცეს, სულიერ სიმშვიდეს, ჯანმრთელობასა და ბედნიერებას.

ყურბანი - მსხვერპლშენიშვნა, ღვთისმსახურების ერთ-ერთი პრაქტიკული გამოვლინებაა. ამ მიზნით შეწირული საქონლის არც ხორცი და არც სისხლი, ბუნებრივად დიად გამჩენთან არ მიაღწევს, თუმცა ყველაზე მეტად მნიშვნელოვანია ის, რომ გამჩენთან მიაღწევს თითოეული მორწმუნე პიროვნების გულწრფელობა და ღვთისმოსაობა, რომელიც უზენაეს ალლაჰზე მორჩილების ცხადი გამოვლინებაა. მსხვერპლშენიშვნას, როგორც ღვთისმსახურებრივი, ასევე სახვა ფუნქციაც გააჩნია. მსხვერპლშენიშვნის არსი იმაშია, რომ ალლაჰის კმაყოფილებასთან ერთად, გაჭირვებული ადამიანის სოციალური დაკმაყოფილების აუცილებლობაა მასში ჩადებული. ამგვარად მსხვერპლშენიშვნა, მუსლიმ საზოგადოებაში ძმობას, ურთიერთდახმარებას, თანადგომას, ჰარმონიის განვითარებას და დამკვიდრებას უწყობს ხელს. მუჰამედ შუამავალი (ს.ა.ვ) ბაირამის ღვთისმსახურების შემდეგ ყურბანის შესახებ მინბერიდან ასე მიმართავდა: “ადამის მოდგმა, მსხვერპლშენიშვნის დღეს, მსხვერპლის შეწირვაზე უკეთესს ვერაფერს იქმს, რომე-

ლიც ალლაჰის წინაშე სიკეთედ ჩაინერება. უეჭველად, იგი განკითხვის დღეს მადლად მოველინება, რამეთუ ვიდრე სისხლი მიწაზე დაიღვრებოდეს, ალლაჰის წინაშე შესმენილი იქნება. ამიტომ მსხვერპლი მთელი გულითა და სულით შესწირეთ!” (თ1493 თირმიზი, ედაჰი, 1.)

მსხვერპლშენიშვნის ისტორია მთელი კაცობრიობის მანძილზე გრძელდებოდა, რომელიც ჩვენამდეცაა მოღწეული. მსხვერპლშენიშვნა არის ღვთისმსახურება, რომელიც ალლაჰმა შეძლებულ მორწმუნეთათვის სავალდებულო გახადა. შესაბამისად, მსხვერპლშენიშვნის ღვთისმსახურება ხდებოდა ყველა ღვთაებრივ რელიგიაში. ყურბანი ადამიანის ალლაჰთან დაახლოებას უზრუნველყოფს. იმის გამო, რომ ყურბანის ღვთისმსახურება ქონებითა და სულით თავგანწირვის მნიშვნელობის მატარებელია, ალლაჰთან დამახლოებელი ყველაზე მნიშვნელოვანი საშუალებაა.

ყურბანი - მსხვერპლშენიშვნა, ჩვენ გვახსენებს იმ დიდ ნდობას, მორჩილებასა და მსახურებას, რაც წმინდა იბრაჰიმსა და ისმაილს გააჩნდათ. ალლაჰი ადამიანებს აჩვენებს ყველაფერს, რაც ხელში აქვთ, მათ წესისამებრ გამოყენებასა და მოწყალეად გაღებას ასწავლის. ყურბანის ღვთისმსახურება ადამიანს სიძუნწისა და ქონების სიყვარულისგან იხსნის. საზოგადოებაში ძმობის, ურთიერთდახმარების, განაწილებისა და ღარიბის გახარების გრძნობებს ავითარებს. ადამიანებს სიყვარულითა და გულისხმიერებით აკავშირებს ერთმანეთთან. ალლაჰის ბოძებული სიკეთეების ყველას მიერ სარგებლობას უზრუნველყოფს. ის არის ინდივიდუალური და საზოგადო ღვთისმსახურებების აღსრულებით, ალლაჰის კმაყოფილების მოპოვება და მასთან დაახლოება.

ალამ შანთაძე

საქართველოს მუფთი

نور على نور

ყურანის სწავლა და სწავლება ისლამის ისტორიაში

ყურანი ერთადერთი ლეგიონური წიგნია, რომელიც ჩვენამდე ალლაჰის შუამავლის (ს.ა.ს.) საშუალებითაა მოღწეული. ყურანი დღემდე ყოველგვარი ცვლილებისგან დაცულია და სამყაროს აღსასრულამდე უზენაესი ალლაჰის მფარველობის ქვეშ დარჩება. ამ ლეგიონურ მფარველობასთან ერთად, როგორც ალლაჰის შუამავალმა, ასევე მუსლიმებმა ყურანის უცვლელობის დასაცავად სხვადასხვა ზომები მიიღეს. ამავე ფარგლებში შეიძლება შეფასდეს ყურანის პროგრამული სწავლა-განათლება.

სწორედ ყურანია ის უპირველესი წყარო, რითიც მუსლიმები ცხოვრების ნებისმიერ პერიოდში ხელმძღვანელობდნენ და ამჟამადაც ხელმძღვანელობენ. იმისთვის, რომ ისლამის წმინდა წერილები და მათში არსებული მონოდეტები სწორად გავიგოთ, ყურანის აიათებისა და სიტყვების თავდაპირველი ფორმით შენარჩუნება და დაცვა უმთავრესი საზრუნავია, რამეთუ მისი თითოეული სიტყვა ღრმა შინაარსის მატარებელია. გამომდინარე აქედან,

თითოეული სიტყვის თავდაპირველი ფორმით დაცვა ყველაზე მნიშვნელოვანია. ამასთან, აღსანიშნავია „ფემი-მუჰსინის“ მცნება, რომელიც ყურანის „თეჯვიდის“ წესებით წაკითხვაში მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს. ამ თვალსაზრისით, ისლამის ისტორიაში პირველი „ფემი-მუჰსინი“ ალლაჰის შუამავალია (ს.ა.ს.).

ყურანის სწავლა-განათლების პროგრამა, ისლამის პირველ წლებში, ჯერ მექაში, ერქამ ბინ ებილ ერქამის სახლში დაიწყო, ხოლო ჰიჯრეთის შემდეგ, მედინაში, მაჰრამე ბინ ნევეფელის სახლსა და სუფფაში გაგრძელდა. როგორც ისტორიის წყაროებიდან ირკვევა, მედინას პერიოდის პირობები, მექაში არსებული პირობებისგან განსხვავებით უკეთ გამოიყურებოდა. შესაბამისად, ყურანის ინტენსიური შესწავლა და დაზეპირება უფრო მეტად მედინას პერიოდს მოიცავს. სუფფას სახით სასწავლო დაწესებულების ჩამოყალიბებამ მის შესწავლას კიდევ უფრო ხელი შეუწყო და დააჩქარა.

ყურანის სწავლა და სწავლება ალლაჰის შუამავლის პერიოდში

ყურანის პირველი მქადაგებელი და განმმარტებელი, პირველი მასწავლებელი ალლაჰის შუამავალია გამომდინარე აქედან, მუსლიმებისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, თუ როგორ კითხულობდა და ასწავლიდა ყურანს ალლაჰის შუამავალი. ამრიგად ის, რომ ალლაჰის შუამავალი ნებისმიერ საკითხში „საუკეთესო მაგალითს“ წარმოადგენდა, მუსლიმებს ვალდებულს ხდის მის მიერ ნაქადაგები გზა აირჩიონ. ის, თავად ასწავლიდა საჰაბეებს ყურანს, თავად კითხულობდა ყურანს და თავადვე ახალისებდა ყურანის სწავლებისა და დაზეპირებისკენ, რაც თვალნათლივ გვაჩვენებს ყურანის სწავლებისადმი გამოჩენილ მის სიახლოვეს. ერთხელ, როდესაც ალლაჰის შუამავლის წინაშე ერთ-ერთ პიროვნებას აქებდნენ, შუამავალმა მათ ჰკითხა: „მას რომ ასე კეთილვინმედ ახსენებთ, გყავთ ნანახი, იცით, რომ ის პიროვნება ყურანის მასწავლებელი იყო?“ აღნიშნული ამბავი ცხადყოფს, რომ მას ყურანის სწავლებაზე ყურადღების გამახვილება სურდა. გარდა ამისა, მისი სიტყვები, ყურანის სწავლასა და სწავლებასთან დაკავშირებით, ხაზს უსვამს ყურანის სწავლების მნიშვნელობას. ჰადისში ვკითხულობთ: „*თქვენ შორის ყველაზე საუკეთესო ისაა, ვინც ყურანს სწავლობს და სხვებს ასწავლის*“.

ზეგარდმოვლენილი აიათების ალლაჰის შუამავლის მიერ მწერლებისთვის დაწერინება, დაწერილი ტექსტის შემოწმება, საჰაბეთა მხრიდან ნაკითხვა და სხვა მსგავსი საკითხები, მკაფიოდ მიუთითებს მის პედაგოგიურ მხარეზე. ყურანის სწავლების მისეულ მეთოდოლოგიაში წერა, ნაკითხულის მოსმენა და დაზეპირების წესები მნიშვნელოვანი და ყურადსაღებია. აღნიშნული მეთოდის თანახმად, ზემოთაგონებულ აიათებს, თავდაპირველად, ცხოველის ტყავზე, მხრის ძვლებსა და ხურმის ტოტების მსგავს რამეზე წერდნენ, ხოლო შემდეგ, მათ ალლაჰის შუამავალი ამოწმებდა, შეცდომის არსებობის შემთხვევაში კი, ასწორებდა. მთავარანგელოზ ჯებრაილის მიერ სწავლება იმისა, თუ როგორ უნდა წაეკითხა აიათები და მისი საჰაბეებზე გადაცემა, ზემოთხსენებული პირისპირ ნაკითხვისა თუ დაზეპირების მეთოდს კიდევ უფრო მნიშვნელოვნად წარმოგვიდგენს. განსაკუთრებით რამადანის თვეში, ალლაჰის შუამავალი და მთავარანგელოზი ჯებრაილი, ერთმანეთის პირისპირ დასხდებო-

დნენ და იმ დღემდე ზეგარდმოვლენილ აიათებს თავიდან ბოლომდე წაიკითხავდნენ ხოლმე. აღნიშნული პრაქტიკა, რომელსაც „არზა მუარაზა“ ეწოდა, ალლაჰის შუამავლის გარდაცვალების წელს ორჯერ განხორციელდა. მოცემული პრაქტიკა, რომელსაც ყურანისა და ყირაათის ისტორიაში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია, „არზა'ი ახირეს“ სახელით არის ცნობილი. მუსლიმების მიერ რამადანის თვეში შესრულებულ „მუყაბელეს“ საფუძვლად სწორედ „არზას“ სისტემა უდევს.

ალლაჰის შუამავლის მიერ, ყურანის კითხვის ფორმების შესახებ არსებული გადმოცემები, მნიშვნელოვან მინიშნებებს გვანდის. შესაბამისად, ყურანის ბგერების სათითაოდ წარმოთქმა, გამაგრძელებელ ხმოვნებთან დაკავშირებული წესების დაცვა და კითხვის დაწყება, უზენაეს ალლაჰზე მიკედლებით, გვანდის ინფორმაციას საკითხის არსის შესახებ. ის ფაქტი, რომ ის ჩერდება მის მიერ ნაკითხული აიათების ბოლოს, ყურადღებას ამახვილებს შეჩერებისა და სხვა მდგომარეობაში გადასვლის საკითხზე. სიტყვა „ბისმი-ლლაჰში“ არსებული ბგერა „ლამის“, სიტყვა „რაჰმანში“ არსებული ბგერა „მიმის“ გაგრძელებით ნაკითხვაც მიანიშნებს იმაზე, რომ გამაგრძელებელი ბგერები გაგრძელების წესების გათვალისწინებით უნდა იქნას ნაკითხული.

ალლაჰის შუამავალი გვიჩვენებს, რომ ყურანი აიათების არსში ჩანვდომითა და გააზრებით გვეკითხა. ამრიგად, ძალიან მოკლე დროში მის თავიდან ბოლომდე ნაკითხვას (ხათმს) არ იწონებდა. აბდულოლაჰ ბინ ამრს, რომელმაც ალლაჰის შუამავალს უთხრა, რომ უფრო მეტიც შეეძლო, შუამავალმა მიუგო: 7 დღეზე ნაკლებ დროში ყურანის თავიდან ბოლომდე ნაკითხვა მიზანშეწონილი არ იქნებოდა.

კიდევ ერთი საკითხი, რაზეც ალლაჰის შუამავალი ყურანის სწავლების დამახასიათებელ წესზე აკეთებდა აქცენტს, „ფემი მუჰსინია“. ამ თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანი და საყურადღებოა შემდეგი ჰადისი: „ყურანი შემდეგი ოთხი პიროვნებისგან ისწავლეთ: აბდულოლაჰ ბინ მესლ'უდი, უბეი ბინ ქალ'ბი, მუაზ ბინ ჯებელი და ებუ ჰუზეიფეს გააზარტებული (განთავისუფლებული) მონა - სალიმი“.

ალლაჰის შუამავლის ყურანის სწავლების წრეში, მამაკაცები და ქალები ერთნაირად უნდა იყვნენ დაყოფილი. ალლაჰის შუა-

ვლინა. მუსლ'აბ ბინ უმეირი მედინაში სალ'დ ბინ ზურარეს ოჯახში დაბინავდა. აქედან სხვადასხვა მუსლიმების ოჯახებში მიდიოდა და მათ ყურანს ასწავლიდა. ასევე, თანამიმდევარი მუაზ ბინ ჯებელი, რომელიც ალლაჰის შუამავალმა იემენში ზედამხედველად მიაგვლინა, სოფელ-სოფელ დადიოდა, სკოლებს ხსნიდა და იქ არსებულ საგანმანათლებლო საქმიანობებს კონტროლს უწევდა.

ყურანის სწავლა და სწავლება ალლაჰის შუამავლის შემდგომ პერიოდში

მავალი ზეგარდმოვლენილ აიათებს თავდაპირველად მამაკაც საჰაბეებს, ხოლო შემდგომში ქალბატონ საჰაბეებსაც უკითხავდა. აღნიშნული პრაქტიკის საჭიროებას ქალბატონი საჰაბეს მიერ შეთავაზებული შემდეგი წინადადება წარმოადგენდა. გადმოცემის თანახმად, ერთ-ერთი საჰაბე ქალბატონი ალლაჰის შუამავალთან მივიდა და უთხრა: „ო, ალლაჰის შუამავალო, მამაკაცებს ყოველთვის აქვთ შესაძლებლობა თქვენ გარშემო იყვნენ. მათ შეუძლიათ ისარგებლონ შენი საუბრის მოსმენით. ჩვენ კი ყოველივე ასეთ სიკეთეს მოკლებული ვართ. გთხოვთ, ჩვენთვისაც გამოყოთ ერთი დღე, იმ დღეს მოვიდეთ და გვასწავლოთ ის, რაც უზენაესმა ალლაჰმა შენ გასწავლა!“ ალლაჰის შუამავლის მიერ აღნიშნული წინადადების დადებითად გადანყევტა ზემოთხსენებულ ჯგუფებად დაყოფის მნიშვნელოვანი წინაპირობაა.

დროდადრო ალლაჰის შუამავალი ყურანს კეთილშობილ ომერს, იბნი მესლ'უდს, უბეიი ბინ ქალ'ბსა და სხვა საჰაბეებს ინდივიდუალურად აკითხებდა. ერთხელ, როდესაც ალლაჰის შუამავალმა იბნი მესლ'უდს ყურანის წაკითხვა სთხოვა, იბნი მესლ'უდმა უთხრა: „ო, ალლაჰის შუამავალო, როდესაც ყურანი შენზედ ზეგარდმოვლინდა, მე როგორ წავიკითხო?“ მაშინ ალლაჰის შუამავალმა მიუგო: *დიახ, მე მისი სხვებსგან მოსმენა მიყვარს*. ალლაჰის შუამავლის ბრძანებით მედინელ მუსლიმებსა და ქალაქში შემოსულ უცხო ჯგუფების წარმომადგენლებს უბეი ბინ ქალ'ბი, რომელიც „სეიიდულ ყურად“ მოიხსენიებოდა, მესჯიდი ნებევი ყურანს ასწავლიდა.

ალლაჰის შუამავალმა, ჰიჯრეთამდე ორი წლით ადრე, პირველი აქაბეს შეთანხმების შემდეგ, მუსლ'აბ ბინ უმეირი მედინელებისთვის ყურანის სწავლების მიზნით მედინაში მია-

კეთილშობილ ებუ ბექირის ხალიფობის პერიოდში, ყურანის ტექსტი საგულდაგულოდ შეკრებილი და ორ ყდას შორის მოქცეული იქნა. რაც შეეხება კეთილშობილ ომერის ხალიფობის პერიოდს, იგი ისლამური განათლების ისტორიაში გარდამტეხ ეპოქად შეიძლება დახასიათდეს, რადგან მან ისლამური ქვეყნების ყველა კუთხეში ყურანის მასწავლებლები მიაგვლინა. ომერმა (რ.ა) უზადე ბინ საბითი - ჰომსში, მუაზ ბინ ჯებელი - პალესტინაში, იბნი მესლ'უდი - ყუფაში, ხოლო ებუ-დერდა დამასკოში სწორედ ამ მისიით მიაგვლინა. ყურანის სწავლების მისიით დამასკოში მივლენილმა ებუდ-დერდამ, ცოდნის მიღების მსურველები, ათაკაციან ჯგუფებად დაყო, ყოველ ჯგუფს ხელმძღვანელი დაუნიშნა, ხოლო თავად მიხრაბზე დგებოდა და მიმდინარე სასწავლო პროცესს იქიდან ათვალყურებდა. გადმოცემის თანახმად, სწავლების პროცესში, თუკი რომელიმე ჯგუფი შეცდომით ნაიკითხავდა, ჯგუფის ხელმძღვანელი შეეცდებოდა გამოსწორებას, მაგრამ თუკი ხელმძღვანელიც ვერ შეძლებდა შეცდომის გასწორებას, მაშინ საჭირო შესწორებას თავად ებუ-დერდა შეიტანდა ხოლმე. ლიტერატურულ წყაროებში მოიპოვება ცნობები, რომ ებუ-დერდას მიერ შექმნილ ყურანის წრეში დაახლოებით 1600-მდე მოსწავლე იყო გაერთიანებული. ასევე, არსებობს გადმოცემა, რომ მუაზ ბინ ჯებელსაც უამრავი მოსწავლე ჰყავდა, რომელთა სათავეშიც მასწავლებლები ჰყავდა დანიშნული, ხოლო მოსწავლეები კლასებში ჰყავდა გადანაწილებული.

მუსლიმები ქვეყნის სხვადასხვა კუთხეში ყურანის ზეპირმცოდნე მასწავლებლებს (ჰაფიზებს) მიაგვლენდნენ ხოლმე. მათ უმნიშვნელოვანეს მოვალეობათაგან ერთ-ერთი ყურა-

ნის სწავლება წარმოადგენდა. გამომდინარე აქედან, ხალიფა ომერი მის მიერ მივლენილ გუბერნატორებს შესაბამის დირექტივებს აძლევდა და მათგან ყურანის ზეპირმცოდნეების შესახებ, მოხსენების სახით, ინფორმაციის მიწოდებას მოითხოვდა.

ხალიფა ოსმანის (რ.ა.) მმართველობის პერიოდში, კეთილშობილ ებუ ბექირის მიერ, ერთ წიგნად შეკრებილი ყურანი (მუსჰაფი) გამრავლებული იქნა და თითოეულ მუსჰაფთან ერთად, თითო მასწავლებელი ისლამის სხვადასხვა რეგიონში გაიგზავნა. ამრიგად, მედინაში - ზეიდ ბინ საბითი, მექაში - აბდულლაჰ ბინ საიბი, დამასკოში - მულირე ბინ შიჰაბი, ყუფაში - ებუ აბდურრაჰმან სულემი და ბარაში ამირ ბინ აბდილყაისი იქნენ მივლენილი. აღნიშნულ ქალაქებში ყურანს და ყურანის სწავლებას ზემოთ ხსენებული პირები ხელმძღვანელობდნენ.

როდესაც ვსაუბრობთ ისლამური განათლების ისტორიაზე, ნებისმიერ პერიოდში ყურანის სწავლისა და სწავლების ცენტრებად, თავდაპირველად მეჩეთები და სამლოცველოები გვახსენდება. ჰიჯრეთის მეოთხე ასწლეულამდე ყურანის სწავლისა და სწავლების პროგრამები ძირითადად მეჩეთებში მიმდინარეობდა.

გარკვეული დროის შემდეგ გაიზარდა ყურანის დამოუკიდებელი საგანმანათლებლო დაწესებულებების რიცხვი „დარულ-ყურანისა“ და „დარულ-ჰუფუზაჰის“ სახელწოდებით. დარულ ყურანს დაწესებულება პირველი დამოუკიდებელი საგანმანათლებლო ცენტრია, სადაც მეჩეთების გარეთ ყურანის უმაღლესი განათლების განხორციელება დაიწყო.

ამ საგანმანათლებლო დაწესებულებიდან პირველი, რომელიც დაარსდა მეოთხე საუკუნის ბოლოს და მეხუთე საუკუნის დასაწყისში მათი დამაარსებლისა და მასწავლებლის პატივსაცემად, იყო დამასკოში დაარსებული რიშა ბინ ნაზიფის სახელობის „რიშაიე დარულ-ყურანი“. ამის შემდეგ დაარსდა ჯეზაირიეს, ჰუდაირიეს, დელლამიეს, სენჯარიეს, საბუნიესა და ვეჯჰიიეს დარულ ყურანის საგანმანათლებლო დაწესებულებები.

რაც შეეხება ოსმალთა პერიოდს, დაწყებით სკოლებში ყურანის გაკვეთილები სამ ეტაპად იყო გადანაწილებული. შესაბამისად, პირველი ეტაპი მოიცავდა „ელფ-ბას“ ანუ ანბანის შესწავლას. აქ ის მოსწავლეები ირიცხებოდნენ, რომლებსაც ყურანის კითხვა არ შეეძლოთ. მეორე ეტაპს მოიცავდა, ვინც უკვე კითხვა

ისწავლა, თუმცა უფრო სწრაფი კითხვის სურვილი გააჩნდა. მესამე ეტაპი მოიცავდა ყურანის თეჯვიტის ანუ სწორად და გრამატიკული წესების დაცვით სწავლას.

ისლამური განათლების ტრადიციაში მეჩეთებსა და ყურანის სასწავლო დაწესებულებებში, ყირაათი სებლ'ასა და აშერეს სახით, სხვადასხვა დონეები იყო, რომელთა თანახმად, ვისაც ყურანის სწავლა უძნელდებოდა, ქვესერიეს გაკვეთილები უტარდებოდა. აღნიშნული საგაკვეთილო პროცესი სურა ქვესერის მომდევნო სურების სწავლებას მოიცავდა.

ისლამური განათლების ისტორიაში ყურანისა და მისი წაკითხვის სწავლება, მოსწავლეების ასაკის, გონებრივი დონის, ინტერესისა და ინტელექტის მსგავსი საკითხების გათვალისწინებით მიმდინარეობდა. საგანმანათლებლო დაწესებულებებში განსაკუთრებული ყურადღება ენიჭებოდა პედაგოგების დამოკიდებულებებს მოსწავლეებისადმი, რამეთუ მათ კატეგორიულად ეკრძალებოდათ ისეთ მიდგომები, რომლებიც მოსწავლეების სწავლის ხალისსა და მოტივაციას უარყოფითად აისახებოდა.

დღეს კი, ყურანის განათლება მიმდინარეობს როგორც მეჩეთებში, ასევე ყურანის შემსწავლელ ცენტრებში, რელიგიურ უმაღლეს სასწავლებლებსა და სასულიერო საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. ჩვენი, მორწმუნეთა უმთავრესი ვალდებულებაა ყურანი, როგორც ალლაჰის სიტყვა, სისტემატურად და სწორად ვიკითხოთ რათა კარგათ გავიგოთ და შესაბამისად ვიცხოვროთ.

უზენაესმა ალლაჰმა მოგვცეს ყურანის კითხვის, აღქმის, სწორად შემეცნების უნარი და უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე მისი გზით გვაცხოვროს! აამინ!

დანიელ ბოლქვაძე

ჰაჯობა

ჰაჯობა - დადასტურებას, შემოვლას (ზიარეთი), ქააბისკენ მიმართულების აღებას ნიშნავს. რელიგიურად ჰაჯობა - საშუალების მქონე მუსლიმის, განსაზღვრულ დროს მექაში - ქააბესთან, არაფატზე, მუზდელიფეში და მინას ტერიტორიებზე, აუცილებლად შესასრულებელი ღვთისმსახურებაა. ერთ-ერთი ჰადისით: „არსებობს ჯიჰადი, რომელიც ომის გარეშე სრულდება, ეს ჰაჯობის ღვთისმსახურებაა“.

ჰაჯობა - არის, არა სტუმრობა მექაში, არამედ უზარმაზარ საკლასო ოთახში მისვლა მორწმუნეთათვის, სადაც მან ყურადღება უნდა მიაქციოს და ის გზა უნდა შენიშნოს (მოძებნოს), რა გზაც ძვირფასმა ადამიანებმა ადამმა, ჰავამ, იბრაჰიმმა (ა.ს.), ჰაჯერმა, ისმაილმა, ისჰაკმა და მუჰამმედმა (ს.ა.ს.) განვლეს. სულიერად მათი ცხოვრება უნდა დაინახოს, მათი სუნი უნდა შეიგრძნოს. არაფატზე - ადამივით უნდა დადგეს, მუზდელიფეში - უნდა დამშვიდდეს, მინაზე - სხეულის შიგნით თუ გარეთ მყოფ ეშმაკებთან საომრად უნდა მოემზადოს, ყურბნის დაკვლისას - იბრაჰიმისა და ისმაილის მსგავსად მოიქცეს. აი, ასეთი მგზავრობაა ჰაჯობის შესრულება, ამიტომაც განზრახვა ძალზედ მნიშვნელოვანია. წასვლამდე კარგად უნდა დაფიქრდეს ადამიანი, თუ რისთვის აკეთებს ჰაჯობას, ასევე ცოდნა უნდა მიიღოს ჰაჯობის შესასრულებლად, მცირეოდენი მაინც, რადგანაც შესრულებული ეს ღვთისმსახურება სრულყოფილი, ხარისხიანი გამოვიდეს.

ჰაჯობა ისეთი ღვთისმსახურებაა, რომელიც ასწავლის ძმობის, ერთობისა და ერთიანობის, შუამავალთა და მიმდევართ შორის ყოფნას.

ჰაჯობა - ეს, ისეთი სკოლაა, სადაც ადამიანები თავიანთი სურვილით აღრიცხვაზე ადიან და უდიდესი ალლაჰის, შუამავლის, მშობლებისა და ალლაჰის გაჩენილთა წინაშე ზრდილობას სწავლობენ.

ჰაჯობა - მოთმინების თავმდაბლობის და მეგობრების სწორად შერჩევის შესწავლაა.

ჰაჯობის შესრულებისათვის მომზადებაა საჭირო, როგორც სულიერად, ისე ფიზიკურად. რა დროსაც სამ რამეს უნდა მივაქციოთ ყურადღება:

1. ცოდნა - ჰაჯობაზე შესასრულებელი რიტუალების დეტალურად შესწავლაა საჭირო;
2. სურვილი და განზრახვა - საკუთარ თავთან დიალოგით ბოლომდე დარწმუნება;
3. სიყვარული - ეს არ განიმარტება, ეს უნდა ნახოს ადამიანმა და სიყვარულით უნდა გააგრძელოს ცხოვრება.

ცოდნის მიღებისას შემდეგ შეკითხვებს აუცილებლად უნდა გავცეთ პასუხი:

- ა) რა არის ჰაჯობა?
- ბ) ტავაფი რატომ კეთდება?
- გ) რატომ არის საფასა და მერვეს შორის შემოვლა (ათვლა) საჭირო?
- დ) არაფატზე ასვლა რაზე მიგვანიშნებს?
- ე) რატომ ვესვრით ქვებს შეითანს (ეშმაკს)? და სხვ.

ჩვენი ეს ღვთისმსახურება მიღებული რომ გახდეს, ამ შეკითხვების პასუხები უნდა ვიცო-

დეთ. ამასთანავე, უნდა შევეცადოთ და შემდეგ-
ნაირად მოვემზადოთ:

საკუთარი თავის წინაშე ანგარიშსწორება
- დღემდე რა გავაკეთეთ? ახლა რას ვაკეთებთ?
მომავლისათვის რა გვაქვს დაგეგმილი?

მონანიება - გადავხედავთ ჩვენს მეხსიერე-
ბას და შევევედრებით უდიდეს გამჩენს, ჩვენს
მიერ გაკეთებული ან ვერ გაკეთებული საქმე-
ბის გამო;

ცოდნის გაღრმავება - ეს იმისათვის, რომ
ჩვენი მიზანი უფრო სრულყოფილი გახდეს;

სიკეთეების კეთების მეტი სურვილი - ეს
გრძნობა უნდა აღვძრათ საკუთარ თავში და
უფრო მეტი გაჭირვებული ადამიანი უნდა მოვი-
ნახულოთ;

უნდა გავითავისოთ ერთი რამ, ჰაჯობიდან
უნდა დავბრუნდეთ არა ისეთები, როგორიც
ნასვლამდე ვიყავით, არამედ უფრო უკეთესები.
კიდევ ერთხელ ვკითხოთ საკუთარ თავს, თუ რა-
ტომ მივდივართ? იქ ჩვენ, შუამავლის, ებუ ბექი-
რის, ომერის, ოსმანის, ალის, ჰატიჯეს, აიშეს და
სხვა ძვირფასი ადამიანების გასახსენებლად და
მათი ცხოვრებისაგან მაგალითის ასაღებად მი-
ვიღებართ. იქ ის ადგილებია, სადაც ყველა ნაბიჯ-
ზე ყურანის აიათები გარდმოეწვინა ძვირფას
შუამავალს, ამიტომაც ასეთი მნიშვნელოვანი
ადგილიდან ცარიელი თუ დაბრუნდა ადამიანი,
არ ეპატიება მას. იქ, ადამიანს არ უნდა აინტე-
რესებდეს სხვათა ქმედებები, ბაზრობები, უნდა
ახსოვდეს, რომ იქ სხვის გამოსასწორებლად კი
არა, საკუთარი თავის გამოსწორებისათვის მი-
დის. თუ დაბრუნების შემდეგ ჩვენი საუბრები
შეეხება იქაურ სამლოცველოებს, იქაურ საქმე-
ლებს... მაშინ ჩვენ იქ ღვთისმსახურებისთვის არ
წავსულვართ, ამიტომ წასვლისას და იქ ყოფნის
დროსაც, ჩვენი განზრახვა წრფელი უნდა იყოს,
რათა დაბრუნებისას ადამიანებზე სასაუბრო
ისეთი რაღაცეები გვქონდეს, რომელიც საბაბი
გახდება შემდგომში ამ ადამიანების სწორ და
ჭეშმარიტ გზაზე მყარად დგომისა. როგორც ტუ-
რისტი, ისე არ უნდა ჩაგვეთვალოს მგზავრობა.

ჩვენ იქ წოდების მისაღებად არ მივდი-
ვართ, დავაკვირდეთ იქედან დაბრუნებულთა
ზოგიერთის ქმედებას, მათი ცხოვრება როგორ
გრძელდება და მაგალითი ისე ავიღოთ მათგან.
ნასვლამდე ბევრი სავედრებელი სიტყვა შევის-
წავლოთ, ენა მივაჩვიოთ ვედრებას. იქ ჩასვლის
შემდეგ ჩვენი ყველა ქმედება უნდა საუბრობდეს,
როგორც უდიდეს ალლაჰთან შეხვედრას მონ-

ყურებული ღვთისმოშიში, ღვთისწიერი, სათნო,
მომთმენი და ყველაზე ლამაზი თვისებების მა-
ტარებელი ადამიანის ქმედება.

ზემოთ აღვნიშნეთ, რომ ჰაჯობა - დადას-
ტურებას, შემოვლას (ზიარეთი), ქააბისკენ მი-
მართულების აღებას ნიშნავს. რელიგიურად
ჰაჯობა - საშუალების მქონე მუსლიმის, გან-
საზღვრულ დროს მექაში - ქააბესთან, არაფატი-
ზე, მუზდელიფეში და მინას ტერიტორიებზე, აუ-
ცილებლად შესასრულებელი ღვთისმსახურებაა.
რას გვასწავლის ეს რიტუალები?

მიპატიჟება

პირველ რიგში ის უნდა გავიგოთ, რომ მი-
ლიონობით ადამიანს შორის უდიდესმა ალლაჰ-
მა ჩვენ აგვარჩია და მასთან მიგვიპატიჟა. იქ
მიუპატიჟებლად ვერავინ მიდის. „აუწყე ხალხს
ჰაჯის შესახებ და მოვლენ ისინი შენთან ფეხით
და ჩქარმავალი აქლემებით, ქვეყნის შორეული
მხარეებიდანაც!“ ჰაჯი-22/27

პირველი მიპატიჟება ალლაჰის ბრძანებით,
იბრაჰიმს (ა.ს.) გაუკეთებია, ბოლოს კი მუჰამედ
(ს.ა.ს.)-ის მხრიდან საშუადამოდ დამკვიდრებულა.
მუსლიმებიდან, სწორედ ისეთები არიან მიპა-
ტიჟებულნი მექაში ჰაჯობის შესასრულებლად,
რომლებიც საშუალებას ნახავენ და ჯანმრთე-
ლობაც ხელს შეუწყობს.

მიქატი - საზღვრები

ეს უბრალო ადგილი არაა, ეს ალლაჰის
მხრიდან შემოსაზღვრული ადგილია, ამით ალ-
ლაჰის ჩვენზე მოცემული უსაზღვრო თავისუფ-
ლების ფასი უნდა გავიგოთ, რწმენის სიამეები
უნდა შევიგრძნოთ;

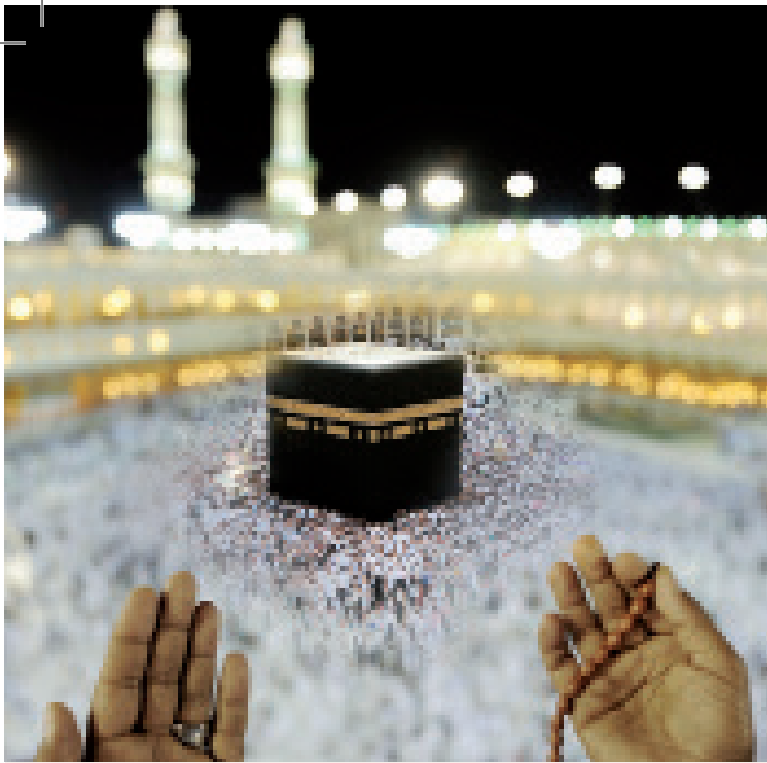
მიქატი - ეს, ის საბოლოო პუნქტია, სადაც
ალლაჰთან შეხვედრას ვგეგმავთ;

მიქატი - ამ ტერიტორიაზე შესვლის შემ-
დეგ, მილიონობით ადამიანს შორის მართონში
უნდა ჩავერთოთ, რაც ყველას არ ერგება წილად.

თელბიე

თელბიე ჰგავს სალაშქროდ გამზადებულ,
კბილებამდე შეიარაღებულ ჯარისკაცს, რომე-
ლიც უფროსისაგან ბრძანებას ელოდება.

ჰაჯი, რომელიც იჰრამს ჩაიცვამს: „ჩემო
ალლაჰო, მიბრძანე მზად ვარ შესასრულებლად“
- „მე მოვედი, გავიგე შენი ბრძანება, მივიღე
მოპატიჟება, აქ ვარ შენს წინაშე ღმერთო“, ამ
სიტყვებს წარმოთქვამს და გრძნობს ალლაჰის
სიახლოვეს. ის, ასევე უნდა გრძნობდეს, რომ მას
არავინ არ ჰყავს ალლაჰის გარდა. იჰრამის ჩაც-
მა, სუდარის ჩაცმის სიმბოლოა. სუდარის ჩაცმის

შემდეგ ადამიანის პატრონი, მხოლოდ ალლაჰია ეს უნდა გავიგოთ და იქედან დაბრუნების შემდეგ, ისე უნდა გავაგრძელოთ ცხოვრება, რა შემართებითაც იქ თელბიეს კითხვისას ვიყავით განწყობილი. მსოფლიოს ყველა კუთხიდან წასული ადამიანები, თელბიეს, როგორც პაროლი, ისე იმეორებენ და მზად არიან ბრძანებების შესასრულებლად. ისინი, ასევე მზად უნდა იყვნენ დაბრუნების შემდეგ ხმამაღლა წარმოთქვან სიტყვები: „ბრძანე ღმერთო, მზად ვართ“.

იჰრამი

იჰრამი - ეს, ის სიმბოლოა, როცა ადამიანი თავის თანამდებობას, შესაძლებლობას, ქონებას და სხვა ნებისმიერ რამეს, რასაც ამქვეყნად ეყრდნობა, მოიცილებს და სუდარას ჩაიცვამს გამჩენთან შესახვედრად. ჰაჯობის ღვთისმსახურების შესასრულებლად წამსვლელები, მიუხედავად მათი ყველანაირი მდგომარეობის, კულტურის, კანის ფერის, ხასიათის, ფიზიკური მონაცემებისა, ამ ყველაფერს მოიცილებენ და ყველა სიმბოლურად ერთნაირად შეიმოსება და ალლაჰის წინაშე ყველა ერთნაირი იქნება. იქ ყველა ერთმანეთის ტოლია. იქ ადამიანები, მხოლოდ თავიანთი ადამიანობით შეფასდებიან, მათ ვერაფერი დაეხმარება, გარდა მათი სინმინდისა, გარდა მათი ღვთისმოშიშობისა და ღვთისნიერებისა.

იჰრამი - ეს იგივე სუდარაა, მათ შორის განსხვავება ისაა, რომ ერთი მოსიარულეა, რომელსაც ჰაჯობისას იცვამენ ადამიანები, ხოლო მეორე მიცვალებულის სუდარაა, მიცვალებულს ამას აცვამენ სხვები.

იჰრამი - განკითხვის დღის ინსცენირების საკუთარ თავზე ჩვენებაა, ადამიანი სულის სიღრმეში უნდა გრძნობდეს, რომ არავითარი აზრი არა აქვს ვინმეს წყენინებას ამქვეყნიური საქმეების გამო.

იჰრამი - სანამ მექაში წავალთ, ჩვენს ირგვლივ მყოფებთან რანაირი ცუდი ურთიერთობაც არ უნდა გვქონდეს, უნდა შევცვალოთ, ჩვენც უნდა შევიცვალოთ და მოვიცილოთ ყოველგვარი ბოროტებასთან მიხლოებული ცუდი ზრახვებიც და როგორც იჰრამით, ასეთნაირად უნდა შევიმოსოთ სიკეთეების საკეთებლად. იჰრამის ჩაცმით იწყება აკრძალვები, ეს კი აძლიერებს ადამიანს.

ქააბა

ქააბა - ადამიანთათვის ფეხზე დგომის ადგილია, ფეხზე წამოდგომაა, გაცოცხლება.

ქააბა - „**უეჭველად, სამყაროსა და მის ბარაქად და ჭეშმარიტ გზაზე დასადგინებლად უპირველესი სახლია (სამლოცველო) სწორედ, რომელიც ბექაში (მექაში), აღმართულია ხალხთათვის.**“ (ალი-იმრანი 3/96). წმინდა ყურანის ამ აიათით ცნობილია, რომ ქააბე პირველი ღვთისმსახურების ადგილია... ალლაჰის ყველაზე ძვირფასი ამანათია, 5 დროის სალოცავად აღებული მიმართულების ცენტრია,... მინიშნებაა მიმართულების სწორად აღებისა.

ქააბა - ყურანში 2-ჯერაა მოხსენიებული: „...**თქვენგან ორმა მართალმა კაცმა განსაჯოს ეს საქმე და შერჩეული საქონელი გაიგზავნოს ქააბასთან...**“ (სურა მაიდე 5/95).

„**ალლაჰმა ქააბა, სახლი ნაკრძალი (წმინდა), თვე ნაკრძალი, და შესანიშნავი ცხოველი და აქლემები სამკაულებშემზღუდული ადამიანთა არსებობისთვის დაადგინა...**“ (სურა მაიდე 5/90).

ქააბა და ტავაფი

ძვირფასი ადამისა და ევას სამოთხიდან გამოსვლის შემდეგ, მოსაზრებათა მიხედვით, ადამი სერენდიბიდან, ხოლო ევა ჯიდე (ნინე)-დან, ერთმანეთის შესახვედრად გამოემართნენ და არაფატზე შეხვდნენ ერთმანეთს.

სურა ბაყარას 127-ე აიათით „და როცა იბრაჰიმი ამაღლებდა სახლის საძირკველს ისმაილთან ერთად, (ევედრებოდნენ): ღმერთო ჩვენო! მიიღე ჩვენგან, რამეთუ შენ ხარ, უეჭველად, ყოვლისმსმენი, ყოვლისმცოდნე!“ - ცნობილია, რომ ძვირფას იბრაჰიმს უნახავს ანგელოზები, რომლებიც ალლაჰს ასე ევედრებოდნენ:

„სუბჰანალლაჰი ველჰამდულილლაჰი, ველაა ილაჰე ილალლაჰუ ველლაჰუეჰებერ“-ანგელოზთა სიტყვები;

„ველაა ჰავლე, ველაა ყუვეთე, ილლაა ბილლააჰ“-ადამის სიტყვები;

„ელ ლალიილ ლაზიიმ“-იბრაჰიმის სიტყვები.

როცა ჰაჯები ქააბეს ესალმებიან, „ბის-მილლაჰი ელლაჰუეჰებერ“-ის თქმის შემდეგ, ამ სიტყვებით ადიდებენ ალლაჰს.

ქააბას 7-ჯერ შემოვლისას, სულ ამ სიტყვებს კითხულობენ ადამიანები, ეს სიტყვები უდიდესი ალლაჰის ძლიერებას გამოხატავს.

ქააბე - მორწმუნეთა სიმბოლოა, მუსლიმთა გამაერთიანებელი სამშობლოა.

ყიბლე - სიმტკიცეა აღებული მიმართულებისაკენ, განათლება, კულტურაა. მუსლიმების ყიბლისაკენ მყარად დგომა, ისლამის გზაზე მყარად დგომის სიმბოლოა, რომელიც ისლამის ძლიერებას და სრულყოფილებას აღნიშნავს. ქააბესთან შემოვლა უდიდესი ალლაჰის პატივისცემაა, მის სახლში, მასთან შეხვედრის სიმბოლოა.

ქააბე - სიყვარულის ცენტრია, მილიონობით ადამიანი მიდის იქ, სადაც ალლაჰის სიყვარულის უდიდეს მუხტს იღებს, ვალდებულია ყველა იქიდან დაბრუნების შემდეგაც, ეს მუხტი შეინარჩუნოს სიცოცხლის ბოლომდე.

ჰიჯრა - ისმაილი

ჰიჯრი-ისმაილი - ეს, ის ადგილია სადაც ძვირფასი ისმაილი სიცხემ ძალიან შეაწუხა და ალლაჰს თხოვნით მიმართა, თხოვნა აუსრულდა. დღესაც, კი იმ ადგილას ყველა გამვლელი სიგრილეს გრძნობს, მიუხედავად იმისა, რომ იქ არანაირი გამაგრებელი საშუალება არ დგას. ამიტომ, ეს თავაზიანობის ადგილად ითვლება.

მულთეზემი

მულთეზემი - ამ ადგილას, ძვირფასი მოციქული ქააბეზე შეხებით, მასზე მიკვრით ვედრებას ასრულებდა. ეს იმის მიმანიშნებელია, რომ ვედრება, მხოლოდ ალლაჰის წინაშე, მის კართან მისვლით, მასზე სრულად მინდობით უნდა გაკეთდეს. როგორც დედა შვილს ჩაიკრავს გულში - ქააბეს კარს, ზღურბლს ან საბურველს, ისე უნდა ჩავეკრათ და შევევედროთ ცოდვებისაგან გასათავისუფლებლად.

„ცოდვებისაგან პატიების სათხოვნელად სხვაგან ვერ მივდივარ, შენს კართან მოვედი, ძალიან ბევრი ცოდვა ჩავიდინე დაუფიქრებლად,

შენ კი - გამჩენო უსაზღვრო წყალობის პატრონი ხარ! ღმერთო დიდებულო, ჩემო ალლაჰო, სანამ არ მაპატიებ აქაურობას ვერ მოვშორდები“, ტირილით ასე უნდა შევევედროთ.

თუ არ გვეტირება, იმაზე უნდა ვიტიროთ, ნეტავი რატომ არ გვეტირება.

მაყამი იბრაჰიმი

მაყამი იბრაჰიმი - ეს, ის ადგილია სადაც ჯერ კიდევ იბრაჰიმ (ა.ს.)-ის ნაკვალევი ატყვია. ეს სიმბოლურად მიგვანიშნებს, რომ თუ ქააბეს ააშენებ, ადამიანებს მუდამ ემახსოვრები, შენებისას მყარ ადგილას უნდა დადო ფეხი, როგორც იბრაჰიმმა. ჰაჯობაზე ნასული მუსლიმიც, ხელახლა საკუთარი გულის მშენებლობას იწყებს, ამიტომ მასაც უნდა ახსოვდეს, თუ რა გზებით უნდა იაროს და როგორი მყარი საფუძველი უნდა ჰქონდეს მშენებლობის დაწყებას, რომ შენობა იყოს მყარი და ძლიერი.

ტავაფი

ტავაფი - ქააბეს შენობაზე შემოვლაა. ეს შემოვლა, ამ უზარმაზარ სამყაროში კანონზომიერებაზე ფეხის აწყობას ნიშნავს, თუ გინდა, რომ არ იყო მივიწყებული, მუდამ მოქმედებაში უნდა იყო, როგორც ტავაფის შესრულებისას.

შემოვლის დროს ქააბას მარცხნიდან ვუახლოვდებით, ასე ადამიანის გული, ალლაჰის სახლს შეხვდება. გულით შესრულებული ღვთისმსახურება უდიდესი ალლაჰის წინაშე მიღებულია, გამჩენი - ადამიანთა გულს უყურებს და არა სხეულს. შემოვლა და მის ირგვლივ ტრიალი კი, მასზე დამოკიდებულებას ნიშნავს, ამიტომაც ეს მიახლოებები გულით უნდა ხდებოდეს.

ტავაფი - ეს, ისეთი ღვთისმსახურებაა, როცა ადამიანები ერთმანეთს უსიტყვოდ უგებენ, მათ შორის განსხვავებები არ არსებობს, ყველა ერთნაირია. 7-ჯერ გაუჩერებლად შემოვლა კი მიგვანიშნებს კვირის 7 დღეზე, სადაც უფლება არ გვაქვს უმოქმედო დავრჩეთ. როგორც სამყაროში ყველაფერი გაუჩერებლად ბრუნავს, ჩვენც გაუჩერებლად ვაკეთებთ შემოვლას. სამყაროში არსებული ეს კანონზომიერება არ იცვლება არასოდეს, ჩვენი მოქმედებაც ამას უნდა დავამსგავსოთ და არ უნდა გავეჩრდეთ, მუდამ გვახსოვდეს ჩვენი გამჩენი, გაუჩერებლად ვადიდოთ იგი და ასევე შევევედროთ მას, ჩვენი გადარჩენისათვის.

რემელი და იზდიბა

იზდიბა - საჭიროების შემთხვევაში რწმენისთვის ყველაფრის თავისუფლად გაღება,

უარყოფელთა წინააღმდეგ სიმკაცრე რომ აუცილებელია, ამის მიხედვრათა მუსლიმთა მხრიდან.

რემელი - გვასწავლის სად და როგორ უნდა იდგეს მუსლიმი, როგორ უნდა იმოძრაოს. მყარად უნდა იდგეს და სხვას პრობლემებს არ უნდა უქმნიდეს. „მუჰამედი, შუამავალი ალლაჰის. ხოლო მასთან ერთად რომელნიც არიან მკაცრნი ურწმუნონის წინაშე და მოწყალენი ერთმანეთთან მიმართებაში, მათ დაინახავ რუქულის და სეჯდეს აღმსრულებლებად, რომელნიც ალლაჰისგან მადლსა და წყალობას მიეღვიან. მათი ნიშნები მათ სახეებზეა, როგორც ნაკვალევი სეჯდისა.“ (სურა ფეთიჰ - 48/29).

ურწმუნოები სულ იყურებოდნენ და ემზადებოდნენ დასაცინად, როცა მუსლიმები შემოვლებს აკეთებდნენ, ისინი ელოდებოდნენ, თუ როდის დაეცემოდა მათგან რომელიმე. მიუხედავად ამისა, მოციქული პირველ სამ შემოვლას, სწრაფი ნაბიჯებით აკეთებდა, რითაც ურწმუნოებს ახვედრებდა, რომ ის ალლაჰის გზაზე არასოდეს დაიღლებოდა. ჩვენც მაგალითი მისგან უნდა ავიღოთ. აი, ამის სიმბოლოა რემელი და იზდიბა.

ჰაჯერულ ესვედი

ჰაჯერულ ესვედი - დედამიწაზე უდიდესი ალლაჰის მხრიდან დადებულ კამერის მსგავსად აღიქმება, მას ჰაჯები უახლოვდებიან, მისკენ ხელისგულებს შლიან, ესალმებიან და ეუბნებიან - „მე მოვედი“, თითქოს ამით ისინი ცდილობენ კადრში მოხვედრას. მისკენ მიმართული ხელისგულები ჩიპებს ჰგავს, ჰაჯერულ ესვედი კი თითქოს მათი მკითხველია, მასთან მისვლა - სულების გაჩენისას, გამჩენზე მიცემული ალთქმის განახლებას ნიშნავს.

ჰაჯერულ ესვედი - ჰაჯებს ახსენებს ძვირფას ადამიანებს ადამს, იბრაჰიმს, მუჰამედს და მათ სუნნეტებს. ძვირფასი ომერი ამ ქვაზე ამბობდა: „მე, რომ მოციქული მუჰამედი არ მენახა, შენ რომ გკოცნიდა, ჩემთვის ჩვეულებრივი შავი ქვა იქნებოდი“-ო.

საფასა და მერვეს შორის ათვლა

ათვლა - საფასა და მერვეს შორის გაუჩერებლად მოძრაობაა, რაც მიგვანიშნებს იმაზე,

რომ უმოძრაობითა და ლოდინით არაფერი გამოვა, უნდა იმოძრაოს ადამიანმა და შედეგს ამის შემდეგ უნდა ელოდოს.

ჰარველე - ძვირფასი ჰაჯერის როლის მორგება (ის სწრაფად დადიოდა 2 მთას შორის) და ამასთან ერთად გააზრებაა საჭირო, თუ რატომ მიანიჭა უდიდესმა ალლაჰმა, ამ უბრალო, შავ მოახლეს ამდენად მაღალი წოდება.

ათვლა - გაუჩერებლად მოძრაობაა სწორი ღვთისმსახურებისათვის, ასევე დედობრივი სიყვარული და შვილისთვის განეული ჯაფაა. ძვირფასი ისმაილისნაირი შვილების გაზრდა, ჩვენი და სხვათა შვილების გადარჩენა, ალლაჰის წყალობის მისაღწევად დაუღალავი შრომის ნიმუშია. უნდა მივხედეთ, რომ შრომის გარეშე რალაცეების მიღების იმედი არ უნდა გვქონდეს.

ზემზემი

ზემზემი - გაცნობიერებაა იმ შრომის შედეგის, რომელიც ძვირფას ჰაჯერს წყალობად მისცა უდიდესმა ალლაჰმა უდაბნოში, ორ მთას შორის უკაცრიელ ადგილას მოჩუჩუხე წყაროს სახით, სადაც ჩიტებიც კი არ დაფრინავდნენ. ღვთისმოშიში და ღვთისნიერი ადამიანების შრომაც ასე დაფასდება. ძვირფასი ისმაილი ფეხზე დადგა ზემზემის წყლის დაღევით, ქაბეს აშენებით უაღრესად დიდი საქმე გააკეთეს მამა-შვილმა, ჰაჯში წასულმა მორწმუნეებმაც, მათი კუჭი ზემზემის წყლით უნდა განმინდონ და ამით ძალიან დიდ საქმეს გაუკეთებენ საკუთარ თავს, სამუდამოდ, სიცოცხლის ბოლომდე ჰარამი ლუკმისაგან უნდა დაიცვან თავი.

არაფატი

არაფატი - ეს საკუთარი თავის შეცნობის ადგილია, ალლაჰის წინაშე გაჩერების სიმბოლოა, სამყაროს შეცნობის ადგილია, სადაც შენს თავს კიდევ ერთხელ გადაამოწმებ, თუ რამდენად მზად ხარ ალლაჰის წინაშე გასაჩერებლად. „საკუთარი თავის შემცნობი - ღმერთს შეიცნობს“, ჩვენი მიზანიც ხომ ეს არის.

არაფატი - ცოდვათა აღიარებაა, ტირილთა და ცრემლებით ცოდვებისაგან განწმენდაა, ალლაჰზე მიცემული სიტყვების გახსენება და მომავალი ცხოვრების სწორად დაგეგმვაა.

არაფატი - უდიდესი ალლაჰის კარგად გაცნობა, სამყაროს გაცნობა და მოვლენათა სწორად წაკითხვა, ასევე შეკრების დღის ინსცენირება.

ვაქფე

ვაქფე - არაფატიზე ფეხზე დგომის სიმბოლო და ერთ-ერთი აუცილებლად შესასრულებელი ღვთისმსახურებაა. რომელიც ყოველგვარი ბოროტების, რასიზმისა და პოლარიზების წინააღმდეგ მყარად დადგომას გვასწავლის. ძვირფასი შუამავლის სიტყვების დადასტურებაა: „ყველანი ადამის შვილები ხართ, ადამი კი - მიწისგანაა“.

მუზდელიფე

მუზდელიფე - რწმენის გასაძლიერებლად, სწორი ფიქრით ანთებული ლამპარია, სწორი ფიქრი, ადამიანს ცოდნისაკენ მიიზიდავს, ცოდნის მიღება კი, ადამიანს გადაარჩენს ყოველგვარი გაჩენილი საფრთხეებისაგან. იქ ყოფნა, საკუთარი სულის ალლაჰის სიყვარულის გრძნობით გავსებას უნდა ემსახურებოდეს.

ჰაჯი - ქაბეში გულს ყოველგვარი საეჭვოსაგან განმინდავს, მუზდელიფეში სულიერად გაძლიერდება, მინაზე კი, მასში არსებულ ეშმაკს ჩაქოლავს და გაბრწყინდება.

მინა

მინა - ეს, ის ადგილია, სადაც მორწმუნე ეშმაკის ჩაქოლვით, მასთან ბრძოლის შემდეგ თავს გამარჯვებულად თვლის და ყველანაირად მოტივირებულია. ამ ადგილას, როგორც ძვირფასმა ადამიანებმა იბრაჰიმმა, ისმაილმა და ჰაჯერმა ეშმაკი მოიშორეს, ჩვენც ასე უნდა მოვიქცეთ. ჩვენში არსებული ეშმაკები უნდა ჩაექოლოთ. მინიმუმ 49 ქვა უნდა ვესროლოთ სიმბოლურად, სინამდვილეში ყველა თითოეული გასროლილი ქვა, ჩვენი სულიერებიდან ამოღებული თითო ბოროტება უნდა იყოს, რომელსაც სამუდამოდ მოვიშორებთ და იქ მინაზე უნდა დავტოვოთ.

ყურბანი

ყურბანი - გვასწავლის გაცემას, გაცემა სწორედაც იქედან უნდა შევძლოთ, რაც ჩვენთვის ყველაზე ძვირფასია. უდიდესმა ალლაჰმა ჩვენ უთვალავი განძი მოგვცა, ჩვენც მადლიე-

რების გამოსახატავად გავცეთ და შევძლოთ მასთან დაახლოება.

ყურბანი - როცა იჰრამში ყოფნისას ბალახის დაგლეჯაც კი იკრძალება, ჰაჯებს ყურბნის დაკვლის ვალდებულება გააჩნიათ, რაც მათი მხრიდან ხელგაშლილობის სიმბოლოა. ყურბანი - ალლაჰზე მინდობას, თავაზიანობას, ერთმანეთის ატანას და ძმობას აღნიშნავს. ამ ღვთისმსახურებას ჰაჯები დიდი სიხარულით ასრულებენ, მიუხედავად იმისა, რომ არც მათ უწევთ აქედან ხორცის ჭამა, ის სრულიად უცნობ ღარიბ, საჭიროების მქონე ადამიანებთან მიდის.

თმის შეჭრა ან გაპარსვა

თმის შეჭრა ან გაპარსვა - როგორც ძვირფასი ისმაილი უსიტყვოდ დასთანხმდა მამას ყურბნად შეწირულიყო, ჰაჯებიც თმის შეჭრით ან გაპარსვით სიმბოლურად ემსგავსებიან მას. სამწუხაროდ ყველას ეს არ შეუძლია, თმა მათთვის უფრო ძვირფასია.

მესჯიდი ნებევი

ჰადისი: - „ისწრაფეთ მხოლოდ სამი სამლოცველოსაკენ და არა სხვაგან: მესჯიდი ჰარამი, მესჯიდი აყსა და მესჯიდი ნებევისაკენ, რადგანაც იქ შესრულებული ლოცვები ბევრად (500-ჯერ, 1000-ჯერ) უფრო ძვირფასია, სხვაგან შესრულებულ ლოცვებზე.“

მესჯიდი ნებევი - ეს, ის ადგილია, საიდანაც ბევრი საჩუქრები უნდა წამოიღოს მორწმუნემ, როგორც მესჯიდი ჰარამიდან. რა არის ეს საჩუქრები?

ეს არის ძვირფასი ადამიანების ებუ ბეჰირის ხელგაშლილობა, ომერის სამართლიანობა, ოსმანის ზნეობა, ალის ვაჟკაცობა და ცოდნა, ჰამზას გამბედაობა, მუსაბ ბინ უმეირის ყველანაირ წოდებაზე უარის თქმა რწმენის გამო, ჰატიჯეს მეუღლის როლი, აიშესა და ფატიმას შემოსვა და ა.შ.

ძვირფასო მორწმუნეებო! მსურს, როგორც საკუთარ თავს, ასევე ყველას მოგმართოთ! ჰაჯის წოდების მიღებაზე უფრო, სრულყოფილი ჰაჯის სახით, ჰაჯის სახელით დარჩენა უფრო მნიშვნელოვანი და უფრო სასარგებლოა თითოეული ჩვენგანისათვის.

ქინააღმკეტობის სიძნელე - პოზიტივიზმი

ყველა მატერიალისტურ - ფილოსოფიური შეხედულება, რომელიც უარყოფს მეტაფიზიკურ რელიგიურ ჭეშმარიტებებს, ემყარება “პოზიტივიზმს”. პოზიტივიზმის ფილოსოფია ცოდნის ერთადერთ წყაროდ განსაზღვრავს ემპირიულ კვლევას, რომელიც დაფუძნებულია გრძნობების ხუთი ორგანოს აღქმაზე.

ამ ფილოსოფიის თანახმად, არ არის არანაირი ჭეშმარიტება იმაში, რაც არ არის შეცნობილი გრძნობების ხუთი ორგანოს მიერ ლაბორატორიული ცდის შედეგად. მათი აზრის თანახმად, ჭეშმარიტია მხოლოდ ის, რაც შესაძლებელია დამტკიცდეს ლაბორატორიული მეთოდით და შეიგრძნობა ერთი (ან რამდენიმე) გრძნობის ორგანოთი. ვინაიდან, ისლამი მოუწოდებს “გაიბის” (უხილავის) რწმენას, რომელიც არის გრძნობების ხუთი ორგანოს შეცნობის მიღმა, მაშინ მისი უდიდესი მოწინააღმდეგეები არიან პოზიტივისტი ფილოსოფოსები.

პოზიტივიზმი ეფუძნება ორ პრინციპს, რომელიც მასვე ეწინააღმდეგე-

ბა. ერთი მათგანია - “მთლიანობა”, მეორე არის “ვალდებულება”.

მთლიანობის პრინციპი მდგომარეობს შემდეგში:

ნებისმიერი ქმნილების თვისება ვლინდება მთელ სამყაროში. მაგალითად, წყალი რომ გავაცხელოთ ლაბორატორიულ პირობებში ნორმალურ ატმოსფერულ წნევაზე, მაშინ ის, გარკვეულ ტემპერატურას მიაღწევს და შემდეგ დაიწყებს აორთქლებას. მეცნიერებმა, წყლის დუღილის ტემპერატურად განსაზღვრეს ასი გრადუს ცელსიუსი და დაადგინეს წყლის დუღილის წერტილად. აღნიშნულის საფუძველზე წარმოიშვა მტკიცება, რომ ნებისმიერი წყალი, რომელიც გაცხელებული იქნება მოცემულ ნიშნულამდე, იწყებს აორთქლებას. ფიზიკის სხვა კანონები ზუსტად იგივენაირად არის არგუმენტირებული, პოზიტივისტური აზროვნების საფუძველზე.

თუმცა, ლაბორატორიულ პირობებში შესაძლებელია წყლის ნიმუშების მხოლოდ შეზღუდული რაოდენობის შემოწმება. თუნდაც ათასი ეგ-

ზემპლარი იყოს, პოზიტივისტი, იმისდა მიუხედავად, რომ წყლის განუზომელი რაოდენობა ჯერ არ არის გამოკვლეული, დაიწყებს იმის მტკიცებას, რომ “ნებისმიერი წყალი იწყებს აორთქლებას, როცა მიაღწევს ას გრადუს ტემპერატურას”. თუმცა მათთვის ესეც არის წინააღმდეგობა. ვინაიდან, მათ არ შეუძლიათ დაიჯერონ ის, რაც არ არის დადასტურებული ლაბორატორიულად. ამის მიუხედავად, კითხვაზე: “როგორ შეგიძლია ამის მტკიცება წყლის სრული ოდენობის გამოკვლევის გარეშე? ისინი შემდეგ პასუხს გასცემენ:

- ვინაიდან, შეუძლებელია წყლის სრული რაოდენობის შემოწმება, ჩვენ, წყლის გარკვეული რაოდენობის გამოკვლევით და იმის აღნიშვნით, რომ იგი იწყებს აორთქლებას ერთსა და იმავე ტემპერატურაზე, განვაზოგადეთ ამ ლაბორატორიული კვლევების შედეგები, რომლის საფუძველზეც დავადგინეთ აღნიშნული კანონზომიერება.

ამავდროულად, რელიგიური ჭეშმარიტებების მიღება ხდება ზუსტად იგივე გზით. მორწმუნე ადამიანები, შეამჩნევენ, რომ რელიგიური მტკიცებები, რომელთა ალქმა შესაძლებელია ჩვენი გრძნობების ხუთი ორგანოს მიერ, სრულად შეესაბამება ჩვენს ცნობიერებას, რწმენას განაგრძობენ და იღებენ იმ ჭეშმარიტებებს, რომელთა გაგება შეუძლებელია ადამიანის გონებით.

მაგალითად, ადამიანი, რომელიც ფიქრობს იმაზე, თუ როგორ შექმნა ყოვლისშემძლე ალლაჰმა, თავისი უსასრულო ძალის წყალობით, ყველა არსება და მისცა მათ სიცოცხლე, ამ ყოველივეს აკვირდება რეალურ ცხოვრებაში, არ გაუჭირდება წარმოდგინოს შემოქმედის ძალა, რომლის დახმარებითაც იგი აღადგენს ყველა ცოცხალ არსებას მათი სიკვდილის შემდეგ. ანალოგიურად, ადამიანი, რომელიც ამჩნევს, რომ ალლაჰმა არ დატოვა უყურადღებოდ არც ერთი თავისი ქმნილება და თითოეულ მათგანს მიანიჭა საკვები, შეუძლია გააცნობიეროს, რომ შემოქმედს აქვს შესაძლებლობა მოუწოდოს სამსჯავროზე ყველა თავის მსახურს მარადიულ ცხოვრებაში. ამრიგად, კანონზომიერებებიდან გამომდინარე, რომლებიც დადასტურებულია განჭვრეტით, შესაძლებელია იმ კანონების მიღება, რომლებიც არ ექვემდებარება გონებით გააზრებას.

პოზიტივისტები კი, რომლებიც ამ მეთოდოლოგიას სრულიად ბუნებრივად თვლიან, მიიჩნევენ მას არაგონივრულად მორწმუნეებთან მიმართებაში და უარყოფენ მეტაფიზიკის ყველა კანონს. ამრიგად, ისინი ეწინააღმდეგებიან საკუთარ თავს.

სინამდვილეში კი, ეს წინააღმდეგობა არის საერთო სუსტი წერტილი ყველა ფილოსოფიური მიმდინარეობისთვის, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან ერთდმერთიანობას. ამ წინააღმდე-

გობებთან დაკავშირებით, რომლებსაც ფილოსოფოსები მიეცნენ ღვთაებრივ ქვეშარიტებებთან შეჯახებისას, იმამ რაბბანიმ თქვა შემდეგი:

“რა უცნაურია, რომ ადამიანები, რომლებიც მთელ თავის ცხოვრებას ახარჯავენ ლოგიკის შესწავლას, რომელიც ფიქრის დროს ხელს უშლის შეცდომების დაშვებას და სწავლობენ ამ მეცნიერებას უმცირეს დეტალებამდე, როცა აღმოჩნდებიან ისეთი საკითხების წინაშე, როგორიცაა ალლაჰის არსის, მისი სახეებისა და ქმედებების შეცნობა, კარგავენ თვითკონტროლს, ივინყებენ ლოგიკას და ყოველგვარ სისულელეს როშავენ. ისინი გვაგონებენ ისეთ ადამიანებს, რომლებიც მრავალი წლის მანძილზე დაკავებული იყვნენ სამხედრო ტექნიკის მომზადებით და როდესაც ბრძოლის დრო მოვიდა, ისინი დაიბნენ და დაივიწყეს როგორ გამოეყენებინათ ეს იარაღი”.

პოზიტივიზმი ფილოსოფიის კიდევ ერთი განუყოფელი საფუძველია „ვალდებულების“ პრინციპი. პოზიტივისტებმა, რომლებმაც ვერ შეძლეს ნივთიერებების თვისებების ახსნა და მათი განსხვავება ლაბორატორიულად, მიიღეს ისინი როგორც „სავალდებულო“ (კუთვნილი, იძულებითი).

სინამდვილეში, პოზიტივისტების აზრის თანახმად, თითოეული მტკიცება უნდა იყოს დადასტურებული ლაბორატორიული ცდით, მაგრამ მათ ზოგიერთი არსების თვისებები უპირობოდ მიიღეს, თვისებები, რომლებიც მათ მიენიჭათ შექმნისთანავე, მათთვის

თავისთავად, აშკარა წინააღმდეგობაა. (იხ. “ისლამური მსოფლმხედველობა”, გვ. 46, 269.)

მაგალითისთვის, პოზიტივისტები კმაყოფილდებიან მხოლოდ სხვადასხვა ფიზიკური მოვლენის მტკიცებულებებით, ნივთიერების სიმკვრივით და მისი სხვა თვისებებით, თუმცა, ისინი არ სწავლობენ მათ გამომწვევ მიზეზებს. რადგან შექმნის საიდუმლო მათ ინტერესებში არ შედის. ისლამი განმარტავს ყველა ამ მახასიათებელს “ღვთაებრივი წინასწარ განსაზღვრისა და ჰარმონიის” სიბრძნის თვალსაზრისით, რომელიც ჩადებულია ყველა არსების შექმნის მიზანში.

წმინდა ყურანი შეიცავს ბრძანებას ყველა მორწმუნისთვის, რომელიც კითხულობს წიგნს სახელწოდებით: “სამყარო”: **“წაიკითხეთ თქვენი ღმერთის სახელით, რომელმაც შექმნა ყველა ქმნილება”** (სურა, “ალ-ალაყი”, 1). ანუ აქ, ნაბრძანებია, როგორც გონებრივი, ასევე სულიერი გადასვლა ქმნილებიდან შემოქმედზე, ხელოვნების ნიმუშიდან მის ავტორზე, არსებიდან მის შემქმნელზე, ღვთაებრივი სახელების, სახეების და მისი ძალის გამოვლინებების მოსმენით. გარდა ამისა, ჩვენ ვიღებთ შეთავაზებას შევხედოთ სამყაროს არა თავად სამყაროს გულისთვის, არამედ მისი შემოქმედის გულისთვის.

მატერიალიზმის ფილოსოფია კი, განიხილავს ქმნილებებს თავად ქმნილებების გულისთვის. ანუ, აქ არსებებს სწავლობენ მატერიალიზმის თვალსაზრისით, ამასთან იგნორირებას უკეთებ-

ბენ მათ შემოქმედს. მას, ვინც ტილოს ათვალიერებს, არ სურს მისი ავტორის ნახვა, ნაწარმოების შემსწავლელი თავს არიდებს მის შემქმნელზე ფიქრს. ეს არის ერთ-ერთი მაგალითი იმისა, თუ როგორ უპირისპირდება მატერიალისტური მსოფლმხედველობის არასრულყოფილებასა და არასრულფასოვნებას, ისლამური მსოფლმხედველობის არეალი და ბრწყინვალეობა.

უფრო მეტიც, ისლამის თვალსაზრისით, ერთადერთი სრულყოფილი და ჭეშმარიტი არსება ყოვლისშემძლე ალლაჰია. ალლაჰის გარდა ყველა სხვა ქმნილება თავისი არსებობით მის წინაშე ვალშია. აქედან გამომდინარეობს, რომ “ადამიანი” ასევე არ არის სრულყოფილი, არამედ შეზღუდული არსებაა.

ფილოსოფიური სკოლები, რომლებიც ამტკიცებენ, რომ შესაძლებელია იპოვო ჭეშმარიტება რელიგიის მხარდაჭერის გარეშე, აყენებენ ადამიანს ყველაფრის სათავეში და აღიქვამენ მას როგორც აბსოლუტურ რეალობას, ხოლო სხვა ქმნილებები მიჯაჭვულია და ემსახურებიან მას. ეგოისტი ფარაონი, რომელსაც სჯეროდა, რომ მთელი სამყარო მის გარშემო ტრიალებდა და ამპარტავანი ნემრუდი ნათელი მაგალითია იმ უბედურებისა, რომელიც წმინდა ყურანის შემდეგ აიათებში არის ნახსენები: **“ნუთუ არ გინახავთ ის, ვინც თავის ღმერთად აირჩია მინიერი სურვილი?...”** (სურა “ალ-ჯასია”, 23).

ისინი, ადამიანის ბუნებისთვის დამახასიათებელი ისეთი ნაკლოვანებების დაფარვით, როგორიცაა შეცდო-

მები, სისუსტე, დავიწყება, ხელმოკლეობა, საჭიროებები და მღელვარება, მიისწრაფვიან ხალხს დაავიწყონ, რომ ისინი “გამჩენის მსახურები” არიან. ეს ფილოსოფოსები, რომლებიც ცდილობენ შემთხვევითობამდე დაიყვანონ ყოველგვარი სარჩო, რომელიც ალლაჰმა გარდმოუვლინა კაცობრიობას, ცდილობენ დახურონ ყოვლისშემძლე ალლაჰისადმი მადლიერებისა და მასზე ფიქრის კარი. ეს ყველაფერი, როგორც მოგეხსენებათ, არის ყველა ადამიანის აშკარა მტრის - ეშმაკის მთავარი მიზანი.

პოზიტივიზმის ფილოსოფიამ, რომელიც არის საფუძველი რელიგიის მოწინააღმდეგე ყველა იდეისა, გაუშვა თავისი ყლორტები ცხოვრების ყველა სფეროში. მაგალითისთვის, კომუნიზმმა გავლენა მოახდინა ეკონომიკურ ცხოვრებაზე, ხოლო ფროიდიზმმა გავლენა მოახდინა სექსუალურ ურთიერთობებზე, რამაც წარმოშვა ისლამის საწინააღმდეგო განსხვავებული შეხედულებები. ყველა მათგანი ეყრდნობა პოზიტივიზმს, რომელიც უარყოფილია ჭეშმარიტების მიღწევაში მისი არასრულყოფილების გამო.

ყურბანი

მსხვერპლშენირვის ღვთისმსახურება დასაბამიდან დღემდე

მსხვერპლშენირვის - ღვთისმსახურება, ისლამის ხუთი პირობიდან ერთერთის, ჰაჯობის შესრულების პერიოდში სრულდება. მსხვერპლშენირვის ღვთისმსახურება ზილჰიჯჯის მთვარის მე-10 დღეს იწყება. მსხვერპლშენირვის ისტორია იწყება ადამის ორი ვაჟის ცნობილი მოვლენით - მსხვერპლშენირვით, რომელიც ჩვენამდეა მოღწეული. მსხვერპლშენირვა არის ღვთისმსახურება, რომელიც ალლაჰმა სავალდებულო გახადა შეძლებულ მორწმუნეთათვის. შესაბამისად, მსხვერპლშენირვის ღვთისმსახურება ხდებოდა ყველა ღვთაებრივ რელიგიაში. ყურანში, ნახსენებია, რომ ადამის ორმა ვაჟმა კაცობრიობის ისტორიაში პირველად შესწირა მსხვერპლი ალლაჰს. ამ კონტექსტში შესაძლებელია მივყვეთ მსხვერპლშენირვის

ისტორიას. ადამის ვაჟების, მსხვერპლშენირვა შემდეგნაირადაა მოხსენებული ყურანში.

1 და ჭეშმარიტად, ნაუკითხე შენ მაგათ ამბავი ადამის ორი ვაჟისა. ოდესღაც, მსხვერპლი შეწირეს ორივემ და შეწყნარებულ იქმნა ერთისაგან და არ იქნა შეწყნარებული მეორისაგან, და თქვა მან: „მე მოგკლავ შენ უსათუოდ!“ უპასუხა: „ალლაჰი მხოლოდ ღვთისმოშიშთაგან შეიწყნარებს.

2 ვფიცავ, თუ შენ მოსაკლავად აღმართავ ხელს ჩემზე, მე არ აღვმართავ ხელს შენს მოსაკლავად. უეჭველად, მე მეშინია ალლაჰისა, სამყაროთა ღმერთის,

3 ნამდვილად მსურს, რომ შენ აიღო ჩემი ცოდვა და ცოდვა შენიც, რათა იქმნა ცეცხლის ბინადართა შორის“. და: „ასეთია საზღაური უსამართლონისა“.

4 ხოლო ვნებამ უბოძა მას ძმის მოკვლისკენ, და მოკლა ის, და აღმოჩნდა ნაგებულთა რიგებში. მსხვერპლშენიერვა - ყურბანი ისლამამდე პერიოდშიც რომ არსებობდა ეს სურა ჰაჯის 34-ე აიათითაც დასტურდება:

ყოველი თემისთვის ჩვენ დავადგინეთ მსხვერპლშენიერვის ადგილი, რათა მათ ახსენონ ალლაჰის სახელი საქონელზე, რომელიც მან უბოძა. თქვენი ღვთაება ერთადერთი ღმერთია! მაშ, იყავით მისი მორჩილნი! შენ კი ახარე მორჩილთ!...

მსხვერპლშენიერვის ღვთისმსახურება ძირითადად წმ. იბრაჰიმ შუამავლის პერიოდს ეყრდნობა. ამიტომ მსხვერპლშენიერვა წმ. იბრაჰიმიდან წამოსული ღვთისმსახურებაა. აღნიშნულ ღვთისმსახურებას საფუძვლად უდევს ცნობილი ამბავი იბრაჰიმისა, რომელსაც ღმერთმა აღუსრულა ნატვრა და ვაჟიშვილი უწყალობა. თუმცა წინ იყო გამოცდა, რომლის თანახმადაც წმ. იბრაჰიმს ნახული სიზმრის საფუძველზე ვაჟიშვილი მსხვერპლად უნდა შეენიერა. იბრაჰიმმა ვაჟიშვილის მსხვერპლად შენიერვა მტკიცედ გადაწყვიტა, მაგრამ ყოვლისშემძლე ალლაჰმა არ დაუშვა ეს და დიდი მსხვერპლი გაუგზავნა აბრაამს, მან კი შესწირა იგი შვილის ნაცვლად. ეს ისტორია ყურანში სურა საფფათში შემდეგნაირადაა აღწერილი.

1. როცა მიაღწია მასთან ერთად სეირნობის ასაკს, უთხრა: „შვილო ჩემო, შეეჩველად, სიზმარში ვიხილე, რომ მსხვერპლად გწირავდი. მაშ, გაიაზრე, აბა რას ჭერეტ?“ მიუგო: „მამაჩემო! ჰქმენ

რაც გებრძანა. მე მიხილავ მომთმენტაგან თუ იქნება ნება ალლაჰისა!“

2. როცა ორივე დამორჩილდა და მას შუბლი დაადებინა ძირს,

3. მაშინ ვუხმეთ: ჰეი, იბრაჰიმ!

4. „უთუოდ, ერთგულება გამოიჩინე სიზმართან მიმართებაში“. შეეჩველად, ჩვენ ასე მივუზღავთ კეთილის მქმნელთ!

5. შეეჩველად, ეს ცხადი გამოცდაა!

6. და გამოსასყიდად ვუბოძეთ მას უდიდესი შესანიერი.

7. და დავტოვეთ სახელი მისი მომღევნო თაობებში.

8. სალამი იყოს იბრაჰიმსა ზედა!

მსხვერპლშენიერვის ღვთისმსახურება მუსა შუამავლის დროსაც რომ ხორციელდებოდა ამას სურა ბაყარას შემდეგი აიათები გადმოგვცემს, რაც იმის დასტურია, რომ ყურბანი-მსხვერპლშენიერვა მარტო ისლამში არსებული ღვთისმსახურება არ არის.

1. როცა მუსამ უთხრა თავის ხალხს: უეჭველად, ალლაჰმა გიბრძანათ თქვენ ძროხა (ფური) დაკლათ (შესწიროთ), მათ უპასუხეს: განა მასხრად გვიგდებ? მაშინ თქვა (მუსამ): დამიფაროს ალლაჰმა, თუ ვიყო უვიცთაგანი!

2. უთხრეს: შესთხოვე ჩვენთვის შენს ღმერთს, რომ აგვიხსნას როგორია ის. მუსამ მიუგო: უეჭველად, იგი (ალლაჰი) ბრძანებს: „ის ძროხაა, არც ბეხრეკი და არც უშობელა, ამათ შორის საშუალო. გააკეთეთ ის, რაც გებრძანათ!“

3. უთხრეს: შესთხოვე ჩვენთვის შენს ღმერთს, აგვიხსნას რა ფერისაა ის. მუსამ მიუგო: უეჭველად, იგი (ალლაჰი) ბრძანებს: „იგია ძროხა ყვითელი, ხასხასა ფერის, თვალს უხარებს მნახველთ.“

4. უთხრეს: შესთხოვე ჩვენთვის შენს ღმერთს, რომ აგვიღწეროს როგორია ის. დიახაც, რომ ჩვენთვის ის ძროხა მგვანია სხვა დანარჩენის, და თუ ალლაჰი ინებებს, უეჭველად, ჩვენ ვეზიარებით ჭეშმარიტებას.

5. თქვა მუსამ: უეჭველად, იგი (ალლაჰი) ბრძანებს: ის არის ძროხა უღელდაუდგმელი, არც მიწას ხნავს და არც ნათესსა რწყავს, უვნებლად შენახული, ზედ ერთი ნიშანიც კი არ აქვს. უთხრეს: ახლა კი მოხვედი სიმაღლითურთ (ნამდვილად აღგვიწერე). შემდეგ დაკლეს იგი, თუმცაღა (ამის) გაკეთება არ სურდათ.

სიტყვა „ყურბანი“ - მსხვერპლშენიშნა. დაახლოებას ნიშნავს. მისი, როგორც რელიგიური ტერმინის, მნიშვნელობა ასეთია: ღვთისმსახურების მიზნით ფიზიკურად უნაკლო ცხოველის, კონკრეტული პირობებისა და წესების დაცვით, ყურბან-ბაირამის დღეებში მსხვერპლად შენიშნა. ყურბნის შენიშნა ჰიფრით მეორე წელს დადგინდა სა-

ვალდებულოდ, რაც ეყრდნობა ყურანსა და სუნნეთს.

მსხვერპლშენიშნა ადამიანის ალლაჰთან დაახლოებას უზრუნველყოფს. იმის გამო, რომ ყურბნის ღვთისმსახურება ქონებითა და სულით თავგანწირვის მნიშვნელობის მატარებელია, ალლაჰთან დამახლოებელი ყველაზე მნიშვნელოვანი საშუალებაა.

მსხვერპლშენიშნა ჩვენ გვახსენებს იმ დიდ ნდობას, მორჩილებასა და მსახურებას, რაც წმინდა იბრაჰიმსა და ისმაილს გააჩნდათ. ალლაჰი ადამიანებს აჩვენებს ყველაფერს, რაც ხელში აქვთ, მათ წესისამებრ გამოყენებასა და მოწყალებად გაღებას ასწავლის. ყურბანი ადამიანს სიძუნწისა და ქონების სიყვარულისგან იხსნის. საზოგადოებაში ძმობის, ურთიერთდახმარების, განაწილებისა და ღარიბის გახარების გრძნობებს ავითარებს. ადამიანებს სიყვარულითა და გულისხმიერებით აკავშირებს ერთმანეთთან. ალლაჰის ბოძებული სიკეთეების ყველას მიერ სარგებლობას უზრუნველყოფს. ის არის ინდივიდუალური და საზოგადო ღვთისმსახურებების აღსრულებით ალლაჰის კმაყოფილების საშუალება.

ფილების მოპოვება და მასთან დაახლოება.

“უსათუოდ ვერ მიაღწევს ალლაჰთან ხორცნი შესანიშნისა და ვერც სისხლნი მისი. მაგრამ მიუვა მას მხოლოდ თქვენი ღვთისმოშიშობა. ასე დაგიმორჩილათ ისინი თქვენ, რათა ადიდოთ ალლაჰი იმისთვის, რომ დაგაყენათ სწორ გზაზე. მაშ, ახარე სიკეთისმქმნელთ!” (სურა ჰაჯი, აიათი 37)

ზემოთ მოყვანილი აიათი დასტურია იმისა, რომ ყურბნის შეწირვა ღვთისმსახურების ერთ-ერთი პრაქტიკული გამოვლინებაა. ამ მიზნით შეწირული საქონლის არც ხორცი და არც სისხლი, ბუნებრივია, დიად გამჩენთან არ მიაღწევს, თუმცა ყველაზე მეტად მნიშვნელოვანია ის, რომ გამჩენთან მიაღწევს თითოეული პიროვნების გულწრფელობა და ღვთისმოსაობა, რომელიც უზენაეს ალლაჰზე მორჩილების ცხადი გამოვლინებაა.

ისლამის მოვლენამდე არაბებში, სხვადასხვა მიზნით, კერპების სახელზე მსხვერპლშეწირვა ტრადიციად იყო ქცეული. უმეცრების პერიოდის არა-

ბები, გარკვეულ დროს, ქაბასა და სხვა ადგილებში მყოფ კერპებთან, სულიერად უფრო დაახლოების გამოსახატად, დაკლული მსხვერპლის სისხლს კერპებს სცხებდნენ, ხორცს კი ჩარჭობილ ქვებს ჩამოაცვამდნენ, რათა ცხოველებს შეეჭამათ. მათი კიდევ ერთი ტრადიცია ის იყო, რომ ახლადგარდაცვალილის საფლავს მსხვერპლს სწირავდნენ, გარდაცვალებულს სულიერად დაეხმარებო. ისლამმა, ეს ადათნესები ალლაჰის ერთობის (თევჭიდი) სანინააღმდეგოდ ჩათვალა, ალლაჰის გარდა სხვა რამეზე მსხვერპლის შეწირვა სასტიკად აკრძალა და მსხვერპლშეწირვა შუამავალ იბრაჰიმის (ა.ს.) სუნნეთის თანახმად, გააუმჯობესა და ამით სოციალური ქცევები და ქმედებები გაამდიდრა. ამგვარად, კერპების სახელზე პირუტყვის დაკვლა, ერთადერთ ალლაჰზე მოზიარის გაჩენას ნიშნავს. დაკლული საკლავის ხორცი ღვთისმსახურება და მისი მირთმევა აკრძალულია (*ყურბანი*”, დ.ი.ა, 26, 436.)

მსხვერპლშეწირვას, როგორც ღვთისმსახურებრივი, ასევე სხვა ფუნქციაც გააჩნია. ალლაჰის სახელზე მსხვერპლშეწირვის, როგორც ღვთისმსახურების მიზანი, ალლაჰზე მორჩილება და მინდობაა. ყურბნის დაკვლის შემდეგ ხორცის გაჭირვებულებზე დარიგება კეთილი საქმეა. მსხვერპლშეწირვის არსი იმაშია, რომ ალლაჰის კმაყოფილებასთან ერთად, გაჭირვებული ადამიანის ხორცილად დაკმაყოფილების აუცილებლობაა მასში გამოხატული, რაც სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას ემსახურება საზოგადოებაში. ამგვარად მსხვერპლშეწირვა, მუსლიმ საზოგადოებაში ძმობას, ურთიერთდახმარებასა და თანადგომას დაამკვიდრებს, საზოგადოებრივი ჰარმონიის განვითარებას ხელს შეუწყობს.

მსხვერპლშენიშვან ნელინდში ერთ-ხელ ზილჰიჯჷს მთვარის მე-10-11 და 12 დღეს სრულდება და ამ დღეებს ეწოდება ყურბან ბაირამი ანუ მსხვერპლშენიშვის დღესასწაული, რაც ისლამში არსებული ორი დიდი დღესასწაულიდან ერთერთია. საშუალების მქონე მუსლიმი, რომელიც სრულწლოვანი, გონიერი და თავისუფალია შესაბამისად, უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილების მიზნით უნდა დაკლას ყურბანი. ასე ის მატერიალურად შეჭირვებულ ოჯახებს დაეხმარება, შესაბამისად გამჩენ ღმერთს უფრო დაუახლოვდება.

სურა ქევსერში უზენაესი ალლაჰი ასე ბრძანებს: - **“ილოცე შენი ღმერთისთვის და მას დაუკალი შესანიშნავი!”**

გამომდინარე ამ აიათიდან, საშუალების მქონე მორწმუნე მუსლიმი ქალბატონი თუ მამაკაცი ვალდებულია ყურბანი დაკლას.

ალლაჰის შუამავალი (ს.ა.ს.) მსხვერპლშენიშვანს იბრაჰიმის (ა.ს.) სუნნეთად თვლიდა, რადგან შუამავალი იბრაჰიმი (ა.ს.), მისი შვილის - ისმაილის (ა.ს.) მსხვერპლად შენიშვით იყო გამოცდილი. ალლაჰმა იბრაჰიმს (ა.ს.), მისთვის ყველაზე ახლო და საყვარელი არსებით გამოსცადა და ამ გამოცდის წარმატების შესრულების გამო მას, დასაკლავად საკლავი მოუვლინა. ამგვარად, მსხვერპლშენიშვან შემდეგში მოსული ხალხის მხრიდანაც შუამავალ იბრაჰიმის (ა.ს.) სუნნეთად იქნა აღიარებული.

ამასთან ერთად, შუამავალი გვასწავლის, რომ ყურბან-ბაირამის დღეებში ყველაზე საუკეთესო ღვთისმსახურება ყურბნის დაკვლაა. შუამავალი ბრძანებს, რომ ყურბნის დაკვლისთანავე ის ღვთის წინაშე მიიღება და საყურბნე პირუტყვის თითოეული

ნაწილი პიროვნების ნამოქმედართა წიგნში სიკეთის სახით ჩაინერება (თირმიზი, ედაჰი, 1).

იბნი მაჯჷ, ედაჰი, 3). მუჰამედ შუამავალმა (ს.ა.ვ) ბაირამის ლოცვამდე ასე მიმართა: **“უეჭველად, დღეს უპირველესი ბაირამის ლოცვის შესრულებაა. შემდეგ სახლებში დაბრუნება და მსხვერპლის შენიშვანა. მაშ, ვინც ასე მოიქცეს, უთუოდ ჩვენს გზას ადგას.”** (951 ბუხარი, იდეინი, 3.) ბაირამის ლოცვის შესრულების შემდეგ ყურბნის შესახებ მიწვერიდან

მიმართა: **“ადამის მოდგმავ, მსხვერპლშენიშვის დღეს, მსხვერპლის შენიშვანზე უკეთესს ვერაფერს იქმს, რომელიც ალლაჰის წინაშე სიკეთედ ჩაინერება. უეჭველად, იგი განკითხვის დღეს მადლად მოევლინება. რამეთუ, ვიდრე სისხლი მიწაზე დაიღვრებოდეს, ალლაჰის წინაშე შესმენილ იქნება. ამიტომ მსხვერპლი მთელი გულითა და სულით შესნიშვით!”** (თ 1493 თირმიზი, ედაჰი, 1.)

უზენაესმა ალლაჰმა უნაკლოდ მიიღოს ჩვენს მიერ შესრულებული ყოველი ღვთისმსახურება, მოგვცეს რწმენის სიმტკიცე და სულიერი სიმშვიდე.

